ТЕРМИЗ ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA’LIM

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

Илмий-инновацион журнал

Jurnal OAK Rayosatining 2022-yil 30-sentabrdagi 325/6-son qarori bilan filologiya fanlari bo‘yicha doktorlik dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan

2021-yildan buyon nashr etiladi

2026 / № 3.1–3

Termiz – 2026

Muassis:
Termiz davlat universiteti

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA'LIM

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

ILMIY-INNOVATSION JURNAL

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2020 yil 19 oktyabrda 1122 raqami bilan ro'yxatga olingan. Matnlarda foydalanilgan misol, ko'chirma va ma'lumotlar aniqligi uchun mualliflar javobgardir. Jurnaldan ko'chirib bosilganda manba qayd etilishi shart.

Bosishga ruxsat etildi: 20.06.2026
Qog'oz bichimi: 70x85
Bosma tabog'i: 5.94
Ofset bosma. Ofset qog'ozi
Adadi: 100
Bahosi kelishilgan narxda
Buyurtma: 155-son

«TerDU bosmaxonasi»da chop etildi
Termiz shahri, Barkamol avlod ko'chasi, 43-uy

Tahririyat manzili:
190111, Termiz shahri,
Barkamol avlod ko'chasi, 43.
Telefon: +998990 377 77 23,
+99895 986 07 77

E-mail:
philologicalresearch@umail.uz

Rasmiy sayt:
https://journaltersu.uz

BOSH MUHARRIR:
Abduqodir TOSHQULOV,
iqtisodiyot fanlari doktori, professor

TAHRIR HAY'ATI:

Bekpo'lat Umurqulov, filologiya fanlari doktori, professor (bosh muharrir o'rinbosari)
Shoxista Maxmaraimova, filologiya fanlari doktori, professor (mas'ul muharrir)
O'ral Xoliyorov, f.f.f.d. (PhD), dotsent (O'zbekiston)
Olmos Ulviy Binnatova, f.f.d., professor (Ozarbayjon)
Karl Rayxl, f.f.d., professor (Germaniya)
Vali Savash yelok, f.f.d., professor (Turkiya)
Dorota Silviya, f.f.f.d. (PhD), dotsent (Polsha)
Zabita Mahammad qizi Teymurlu, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent (Ozarbayjon)
Tarana Imomverdi qizi Xojieva, filologiya fanlari doktori, professor (Ozarbayjon),
Muslihiddin Muhiddinov, f.f.d., professor (O'zbekiston)
Ibodulla Mirzayev, f.f.d., professor (O'zbekiston)
Abdi Mamatov f.f.d., professor (O'zbekiston)
Suyun Karimov f.f.d., professor (O'zbekiston)
Muhammadxon Hakimov, f.f.d., professor (O'zbekiston)
Nafas Shodmonov f.f.d., professor (O'zbekiston)
Dilmurod Quronov, f.f.d., professor (O'zbekiston)
Murodqosim Abdiyev, f.f.d., professor (O'zbekiston)
Baxtiyor Mengliyev, f.f.d., professor (O'zbekiston)
Normat Y o'ldoshev, f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Baxtiyor Xolmuxamedov, f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Bobonazar Murtazayev, f.f.n., dotsent (O'zbekiston)
Asqar Eshmo'minov, f.f.d., professor (O'zbekiston)
Obidjon Shofiyev, f.f.f.d. (PhD), dotsent (O'zbekiston)
Zafar Umurqulov, f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Nurali Amonturdiyev, f.f.f.d. (PhD) (O'zbekiston)
Hakim Ahmedov, f.f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Abdulla Xudoyqulov, f.f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Ahad Shukurov, f.f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Eshnazar Jabborov, f.f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Abdumurod Arslonov, f.f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Sirojiddin Turdimurodov, filologiya fanlari doktori, dotsent (O'zbekiston)
Umida Raximova, f.f.f.d. (PhD) (O'zbekiston)
Gulchehra Begmatova, f.f.f.d. (PhD) (O'zbekiston)
Nargis Qurbonazarova, filologiya fanlari doktori, dotsent (O'zbekiston)
Muyassar Xolova, f.f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Shoira Omonturdiyeva, f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Sherzod Turdiqulov, f.f.f.d. (PhD) (O'zbekiston)
Alibek Omonturdiyev, f.f.f.d. (PhD) (O'zbekiston)
Humayun Nadim Muhammad, f.f.f.d., dotsent (O'zbekiston)

Texnik muharrir: Bahodir To'raliyev

Учредитель:
Термезский государственный университет

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA'LIM
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

НАУЧНО-ИННОВАЦИОННЫЙ ЖУРНАЛ

Зарегистрировано Агентством информации и массовых коммуникаций при Администрации Президента Республики Узбекистан от 19 октября 2020 года под номером 1122.

Авторы несут ответственность за точность приведенных в текстах примеров, отрывков и данных. Необходимо указывать источник при копировании из журнала.

Разрешено к печати: 20.06.2026
Размер бумаги; 70x85
Печатный лист: 5.94
Офсетная печать: Офсетная бумага
Тираж: 100. Цена договорная
Заказ: 155

Печатано в «Типографии ТерГУ»
ул. Баркамол авлод 43, г. Термез

Адрес редакции:
190111, г.Термез, ул. Баркамол авлод, 43.
Телефон: +998990 377 77 23, +99895 986 07 77

E-mail:
philologicalresearch@umail.uz

Официальный сайт:
https://journaltersu.uz

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:
Абдукадир ТАШКУЛОВ,
доктор экономических наук, профессор

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Бекпулат Умуркулов, доктор филологических наук, профессор (зам. главного редактора)
Шохиста Махмараимова, доктор филологических наук, профессор (ответственный редактор)
Урал Холияров, ф.ф.ф.д. (. PhD), доцент (Узбекистан)
Олмос Улвий Биннатова, д.ф.н., профессор (Азербайджан)
Карл Райхл, д.ф.н., профессор (Германия)
Вали Саваш Елок, д.ф.н., профессор (Турция)
Дорота Сильвия, PhD, доцент (Польша)
Забита Магомед кызы Теймурлу, доктор философии по филологии, доцент (Азербайджан)
Тарана Имамверди гызы Хаджиева, доктор наук, профессор (Азербайджан)
Муслихиддин Мухиддинов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Ибодулла Мирзаев, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Абди Маматов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Суюн Каримов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Мухаммадхон Хакимов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Нафас Шодмонов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Дилмурод Куронов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Мурадкасим Абдиев, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Бахтиёр Менглиев, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Нормат Юлдашев, д.ф.н., доцент (Узбекистан)
Бахтиёр Холмухамедов, д.ф.н., доцент (Узбекистан)
Бобоназар Муртазаев, к.ф.н., доцент (Узбекистан)
Аскар Эшмуминов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Обиджон Шофиев, д.ф.ф.н. (PhD), доцент (Узбекистан)
Зафар Умуркулов, д.ф.н., доцент (Узбекистан)
Нурали Амонтурдиев, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Хаким Ахмедов, д.ф.ф.н., доцент (Узбекистан)
Абдулла Худайкулов, д.ф.ф.н., доцент (Узбекистан)
Ахад Шукуров, д.ф.ф.н., доцент (Узбекистан)
Эшназар Джаббаров, д.ф.ф.н., доцент (Узбекистан)
Абдумурод Арслонов, д. ф.ф.н., доцент (Узбекистан)
Сирожиддин Турдимуродов, доктор наук, доцент (Узбекистан)
Умида Рахимова, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Гульчехра Бегматова, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Наргис Курбаназарова, доктор наук, доцент (Узбекистан)
Муяссар Холова, д.ф.ф.н., доцент (Узбекистан)
Шаира Амонтурдиева, д.ф.н., доцент (Узбекистан)
Шерзад Турдикулов, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Алибек Омонтурдиев, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Хумаюн Надим Мухаммад, д.ф.ф.н., доцент (Узбекистан)

Технический редактор: Баходир Туралиев

Institutor:
Termez State University

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA'LIM

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

SCIENTIFIC-INNOVATIONAL JOURNAL

Registered by the Agency for Information and Mass Communications under the President's Administration of the of the Republic of Uzbekistan on October 19, 2020 under number 1122.

The authors are responsible for the accuracy of the examples, passages and data provided in the texts. The source must be specified when copying from the journal.

Approved for printing: 20.06.2026
Size of the paper: 70x85
Printed sheet: 5.94. Offset printing.
Offset paper. Circulation: 100
Price is negotiable
Order: 155. Printed at the «Printing House of the TerSU»
43, Barkamol avlod str. Termez city.

Address of Editorial Office:
190111, Barkamol avlod str., 43,
Termez city.
Phone: +998990 377 77 23,
+99895 986 07 77

E-mail:
philologicalresearch@umail.uz

Official website:
https://journaltersu.uz

EDITOR IN-CHIEF:
Abdukodir TASHKULOV,
doctor of economic sciences, professor

EDITORIAL BOARD:

Bekpulat Umurkulov, doctor of philological sciences, professor (Uzbekistan) (deputy chief editor)
Shohista Makhmaraimova, doctor of philological sciences, professor (Uzbekistan) (editor-in-chief)
Ural Kholiyorov, Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor (Uzbekistan)
Olmos Ulviy Binnatova, doct.of philol. sciences, professor (Azerbaijan)
Karl Rayxl, doct.of philol. sciences, professor (Germany)
Vali Salvash Elok, doct. of philol. sciences, professor (Turkey)
Dorota Silvia, PhD, associate professor (Poland)
Zabita Magomed kyzy Teymurlu, Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor (Azerbaijan)
Tarana Imamverdi gizi Khadzhieva, Doctor of Sciences, Professor (Azerbaijan)
Muslihiddin Mukhiddinov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Ibodulla Mirzaev, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Abdi Mmatov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Suyun Karimov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Muhammadkhon Khakimov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Nafas Shodmonov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Dilmurod Kuronov, doct. of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Muradkasim Abdiyev, doct. of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Bakhtiyor Mengliev, doct. of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Normat Yuldashev, doct. of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)
Bakhtiyor Kholmukhamedov, doct. of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)
Bobonazar Murtazaev, cand.of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)
Askar Eshmuminov, doct. of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Obidjon Shofiev, PhD, associate professor (Uzbekistan)
Zafar Umurkulov, doct. of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)
Nurali Amonturdiev, PhD (Uzbekistan)
Hakim Akhmedov, Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor (Uzbekistan)
Abdulla Khudaykulov, Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor (Uzbekistan)
Ahad Shukurov, Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor (Uzbekistan)
Eshnazar Jabbarov, Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor (Uzbekistan)
Abdumurod Arslonov, Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor (Uzbekistan)
Sirojiddin Turdimurodov, Doctor of Sciences, Associate Professor (Uzbekistan)
Umida Rakhimova, Doctor of Philosophy in Philology (Uzbekistan)
Gulchekhra Begmatova, Doctor of Philosophy in Philology (Uzbekistan)
Nargis Kurbanazarova, Doctor of Sciences, Associate Professor (Uzbekistan)
Muyassar Kholova, Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor (Uzbekistan)
Shoira Omonturdiyeva, doct. of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)
Sherzod Turdikulov, Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor (Uzbekistan)
Alibek Omonturdiev, Doctor of Philosophy in Philology (Uzbekistan)
Humayun Nadim Muhammad, Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor (Uzbekistan)

Technical editor: Bakhodir Turaliyev

МУНДАРИЖА

TILSHUNOSLIK

LUTFULLAYEVA DURDONA
Lisoniy assotsiatsiyalarda milliy tafakkurning voqelanishi
(Vatan assotsiativ maydoni misolida) 7

MIRZAYEV IBODULLA
Xomskiyning “Til va ong” asari, generativ tilshunoslik konsepsiyasi
va professor Baxtiyor Mengliyevning tarjimonlik mahorati....10

ҚУРОНОВ ДИЛМУРОД
Бадиий диалог таржимасида коммуникатив вазиятни тўғри англаш зарурати
(Чўлпоннинг «Кеча ва кундуз» романининг янги русча нашри мисолида) 16

ЧЎТМАТОВ ЖЎРАБЕК ОМОНОВИЧ
«Ҳикмат» сўзининг араб лексикографик манбалари асосидаги лексик-семантик таҳлили.... 19

ЧОРИЕВ ТАВАККАЛ РАВШАНОВИЧ
Абдураҳмон Жомий ва Алишер Навоий идиостилида
«Саг//ит» концептининг лингвопоэтик хусусиятлари....25

UMURQULOV ZAFAR BEKPO‘LATOVICH
Alisher Navoiy ijodida so‘z qadri va nutq odobi talqini....34

UBAYDULLAYEV ALISHER ABDUSALOMOVICH
Ogahiy tarjimasidagi asarlar leksikasining tarixiy-etimologik tahlili
(“Axloqu-l-Muhsiniyn” asari misolida) 37

IBRAGIMOV SHEXROZBEK TO‘LQINJON O‘G‘LI
Tashbih va epitetlarning pragmatik talqini: tarjimada ekspressivlik va
stilistik ekvivalentlik....41

IBRAGIMOV JASURBEK TULKINJON O‘G‘LI
Jangovorlik, jasorat va jismoniy kuchga oid epitetlar
(“Beowulf” ingliz eposi misolida)....47

NAZAROVA ZIYODA KATTAYEVNA
Frazeologizmlarning yondosh birliklar bilan o‘zaro aloqasi 51

QOBILOV MIRZIYO ESHNOZAR O‘G‘LI
O‘z qatlamga oid antroponimlar tasnifi 55

ISRAILOVA SAODAT TURAPOVNA
Rang komponentli birliklarning mental birliklarda aksi....58

RO‘ZIMATOVA DILNOZA
Rasmiy munosabatlarda murojaat birliklarining shaxs ijtimoiy maqomining ifodalanishi....62

XUSANOVA NAFISA ZOKIRJON QIZI
Ertak janrida dialogning strukturaviy va funksional poetikasi
(Ingliz va o‘zbek xalq ertaklari misolida)....65

XABIBULLAYEVA FAZILAT XABIBULLO QIZI
“Boburnoma”dagi saroy-ma’muriy xizmat unvonlarining inglizcha tarjimalarda berilishi 69

MUSTAFAYEV ELYOR ODIL UGLI
Theoretical foundations for the classification of phraseological units in english 73

МУНДАРИЖА

TURSUNOVA DILSHODA XOLDIN QIZI
“O‘zbek tilining izohli lug‘ati”da qurol-aslaha nomi bilan bog‘liq folklorizmlar 77

YAVKOCHEVA FERUZA HUSAN QIZI
Types of english speech-language pathology dictionaries according to semantic relations 81

SHUKUROV RAHMATILLO MIRZATILLAYEVICH
Farg‘ona viloyati tarixiy oykonim, gidronim va oronimlarining leksik-semantik tasnifi hamda sotsiolingvistik tahlili 86

XALIQULOVA MUSHARRAF EGAMNAZAR QIZI
Maqol lingvistik, kognitiv va madaniy fenomen sifatida 90

O‘RAZOV ALISHER DONIYOROVICH
O‘zbek tilida substantiv leksemalar semantik shajarasining ifodalanishida pragmatik omillar 93

DJURAYEVA MAXBUBA USMANOVNA
Emotsiya, konsept va emotsional konsept tushunchalarining lingvistik talqini 96

ADABIYOTSHUNOSLIK

ABDULLAEV RAMAZON
Муиззий ва Ҳофиз шеъриятида адабий таъсир ва ижодий ворислик. 99

ARSLONOV ABDIMUROD KAROMATOVICH
“Qisasi Rabg‘uziy” asari poetikasi va badiiy-estetik xususiyatlari xususida.....104

АЛИМАРДОН ҲАЙИТОВ
Али Қушчининг ўғли ҳам олим бўлган.....108

DR. DONIYOR K. KELDIYOROV
Wounded memory and hybrid identity in Khaled Hosseini’s the kite runner.....112

IBRAGIMOV JAVOHIR TO‘LQINJON O‘G‘LI
Harold Lambning “Tamerlane: the earth shaker” romanida amir temur xarakterining badiiy ifodasi 116

RAXIMOVA UMIDA SOLIYEVNA
Ona obrazining ramziy va mifopoetik talqini: inglizzabon va o‘zbek adabiyoti misolida 121

MNAJATDINOVA MAKARYA
Hozirgi qoraqalpoq xotin-qizlar lirikasida psixologik metamorfoza 126

JIENBAEV MUSA AZATBAEVICH
XX-XXI asr lirikasida Odissey obrazining transformatsiyasi.....130

RADJABOVA MUXTASAR DAVRANBEKOVNA
Arab tilida talabalarning yozuv malakasini rivojlantirishda o‘yin texnologiyalarining tatbiqi.....134

Filologik tadqiqotlar: til, adabiyot, ta'lim. 2026; 9
ISNN: 2181-1741 (Print)
ISNN: 2181-1725

ARAB TILIDA TALABALARNING YOZUV MALAKASINI RIVOJLANTIRISHDA O'YIN TEXNOLOGIYALARINING TATBIQI

Radjabova Muxtasar Davranbekovna,
O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti o'qituvchisi

Arab tilida yozma nutqni shakllantirish murakkab kognitiv va lingvistik jarayonlardan biridir. Bu murakkablik arab alifbosining grafematik xususiyatlari, harakatlar orqali ma'noning o'zgarishi va so'z shakllanish tizimining keng paradigmalariga bog'liq. An'anaviy yodlashga asoslangan metodlar talabalarning mustaqil fikrlash va matn yaratish ko'nikmalarini to'liq rivojlantira olmaydi. Shuning uchun o'yin texnologiyalariga asoslangan interaktiv mashg'ulotlar talabalarni yozma nutq jarayoniga faol, ongli va ijodiy jalb etishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

Ko'pgina tadqiqotlarda arab tilini chet tili sifatida o'qitish jarayonida talabalarning tilga qiziqishini oshirish uchun yangi texnologiyalardan foydalanish zarurligi ta'kidlanadi. Xususan, arabshunos olimlar Al- Bulushiy va Al-Issa arab tilini o'rganishning dastlabki bosqichida dars jarayoniga o'yinlarni integratsiya qilish alohida ahamiyatga ega ekanligini va u talabalarni arab tilini o'rganishga motivatsiyasini oshirishini qayd etadilar.[1]

Darhaqiqat, talabalarning arab tilini o'rganish jarayonidagi qiyinchiliklarni yengib o'tishlarida o'yin texnologiyasi alohida ahamiyatga ega. Avvalambor o'yin texnologiyasini dars jarayoniga tatbiq etish talabalarning arab tili faniga qiziqishini oshiradi, ularni darsda faol ishtirok etishga undaydi hamda murakkab materiallarni osonroq o'zlashtirish imkonini beradi.

Psixologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, inson eshitgan ma'lumotlarning qariyb 40% ni, ko'rgan ma'lumotlarning esa 50% ni faol o'zlashtiradi. Bir vaqtning o'zida ko'rish va eshitish jarayonlari amalga oshirilganda, ma'lumotlarning 70-75% xotirada saqlanadi. Agar shaxs ma'lum bir faoliyatni mustaqil amalga oshirsa, bu ma'lumotlarning 92% ni esda saqlash ehtimoli katta.[2] I.V. Ignatkinaning ta'kidlashicha, o'yin jarayonida inson ma'lumotlarni ongsiz ravishda xotirada saqlab qoladi.[3] O'yinning bu xususiyatlari ta'limning har qanday bosqichida o'quv jarayonini tashkil etishda o'yin texnologiyalaridan foydalanishni asoslaydi.

O'yin texnologiyasi pedagogik texnologiyalarning ajralmas qismi bo'lib, o'qitishning interaktiv shakllaridan biri hisoblanadi. Bu texnologiya ta'lim oluvchiga bilimlarni yangi vaziyatda qo'llashga yordam beradi hamda o'qituvchi tomonidan belgilangan ta'lim maqsdlarini tushungan holda ularni amalga oshirishda faol ishtirokchiga aylanadi. [4]

Ko'pgina tadqiqotchilar ta'lim jarayonida o'yin faoliyatining ta'limiy, tarbiyaviy, qiziqarli, kommunikativ, tuzatuvchi va rivojlantiruvchi, psixologik, diagnostik, relaksion(dam oldiruvchi) kabi funksiyalarini ajratib ko'rsatadilar.[5] Ushbu funksiyalarning mohiyati shundaki, o'yin texnologiyalari nafaqat o'yin-kulgi va dam olish imkoniyatlari sifatida, balki ta'lim jarayonida keng qamrovli ahamiyatga ega. Shu boisdan, o'yin texnologiyalarining ahamiyatini faqatgina hordiq chiqarish bilan cheklab bo'lmaydi, balki ularning ta'limiy jarayonga qo'shadigan hissasini ham yuqori baholash lozim.

K.D.Ushinskiy o'yinning didaktik ahamiyati haqida shunday fikr yuritadi: o'quv jarayonida zamonaviy o'yin texnologiyasi keng qo'llanilib, odatda u o'quv faoliyatini yanada qiziqarli va amaliy qiladigan yordamchi vosita rolini o'ynaydi.[6]

[1] Sultan A. Almelhes.Gamification for teaching the Arabic language to non-native speakers:a systematic literature review.Frontiers in Education. 2024. 1-11

[2] Варенина Л.П. Технология игры // Актуальные проблемы государственных и естественных наук. – 2015. – №1. – С.66-68

[3] Игнаткина И. В. Игровые технологии в обучении иностранным языкам// Альманах современной науки и образования. – 2009. – №8-1 – С.54-55.

[4] https://publications.hse.ru/pubs/share/folder/anzrv0jud4/162894117.doc

[5] https://publications.hse.ru/pubs/share/folder/anzrv0jud4/162894117.doc

[6] М.И. Полетаева. Личностно-ориентированный подход к работе с вузовским учебником иностранного языка(начальный этап обучения).диссер.канд.н.Москва-2015

Chet tilini o‘qitish jarayonida didaktik o‘yinlar faol ta’limning eng muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Shu turdagi o‘yinlar talabalarning til ko‘nikmalarini amaliy faoliyat asosida samarali rivojlantirishga xizmat qiladi hamda o‘quv materiallarini yanada chuqurroq o‘zlashtirishlariga yordam beradi. Pedagogika va lingvodidaktika nuqtayi nazaridan, ta’limiy o‘yinlarning oddiy o‘yinlardan asosiy farqi shundaki, ular aniq ta’limiy maqsadga qaratilgan bo‘lib, talabalarning zaruriy ko‘nikma va malakalarini mustahkamlashga yo‘naltirilgandir. Bu jarayonda o‘yinlarning talabalar bilim darajasiga mos kelishi va belgilangan o‘quv maqsadlariga muvofiq bo‘lishi alohida ahamiyat kasb etadi. Biroq barcha didaktik o‘yinlar ham oliy o‘quv yurtida arab tilini boshlang‘ich bosqichda yozuv malakasini shakllantirish jarayoniga tatbiq etishga to‘g‘ri kelavermaydi. Shu sababli, o‘yinlar quyidagi talablarga javob berishi kerak:

1. *Intensivlik*. O‘yinlar talabalarga qisqa vaqt ichida ko‘p miqdorda yangi materialni o‘rganish imkoniyatini berishi, ularning o‘rganish jarayonini tezlashtirishi zarur.

2. *Sodda va tushunarli bo‘lishi*. O‘yinlar oddiy va tushunarli bo‘lishi, talabalar tomonidan tezda tushunilishi va amaliyotda qo‘llanilishi mumkin bo‘lishi zarur.

3. *Grammatika va yozuv integratsiyasi*. Arab tili grammatikasi yozuv malakasining shakllanish jarayonida katta ahamiyatga ega, shuning uchun o‘yinlar grammatik qoidalarni amaliyot bilan mustahkamlash imkoniyatini berishi kerak.

4. *Nutq ko‘nikmalarining integratsiyasi*. O‘yinlar yozuv malakasini boshqa nutq ko‘nikmalari (tinglab tushunish, o‘qish, gapirish) bilan birgalikda rivojlantirishi kerak. Bu o‘yinlar orqali talabalar yozuvni o‘rganish bilan bir qatorda talaffuzni yaxshilashi va so‘z boyligini kengaytirishi mumkin.

5. *Qiziqarli va interaktiv*. O‘yinlar talabalar uchun qiziqarli bo‘lishi va ularni faol ishtirok etishga jalb qilishi kerak. Interaktiv o‘yinlar talabalar o‘rtasida muloqotni rag‘batlantiradi va erkin yozma fikr bildirishga imkon beradi.

6. *Ijodkorlikni rivojlantiruvchi*. Yozuv jarayonida o‘yinlar talabalarning ijodkorligini rivojlantirishi kerak.

7. *O‘quv maqsadlariga muvofiqlik*. O‘yinlar ta’lim dasturi va o‘quv maqsadlariga mos kelishi zarur.

O’yinlar arab tilida yozuv malakasini rivojlantirish jarayonida nutq ko’nikmalarini amalda qo’llashni va til hodisalarini tizimli ravishda o’rganishni ta’minlaydi. Arab tilida talabalarning yozuv malakasini shakllantirishda til o‘qitishning boshlang‘ich bosqich kursidagi fonetik, orfografik, leksik va grammatik mavzularni o‘z ichiga olgan, ularni yozuv hamda yozma nutq janrlarida faol qo‘llashga qaratilgan didaktik o‘yinlardan foydalanish samarali natija beradi. Quyida o‘yinlardan namunalar keltirib o‘tamiz:

“Jumlani to‘ldir”

O‘yin maqsadi: talabalarning lug‘at zaxirasini to‘ldirish va grammatik bilimlarini mustahkamlash yordamida ularning yozuv malakalarini shakllantirish.

O‘yin qoidasi: O‘qituvchi doskaga sodda gap yozadi: “أرقي دلولا” (Bola o‘qiyapti).So‘ngra talabalar navbati bilan bu jumlani to‘ldira boshlaydilar. Masalan:

1. Birinchi talaba: “الولد يقرأ كتابًا” (Bola kitob o‘qiyapti).

2. Ikkinchi talaba: “الولد يقرأ كتابًا كبيرًا” (Bola katta kitob o‘qiyapti).

3. Uchinchi talaba: “الولد يقرأ كتابًا كبيرًا في المكتبة” (Bola kutubxonada katta kitob o‘qiyapti).

4. To‘rtinchi talaba: “الولد يقرأ كتابًا كبيرًا في المكتبة مع أصدقائه” (Bola kutubxonada katta kitobni do‘stlari bilan o‘qiyapti).

Shu tarzda talabalar jumlani bosqichma-bosqich murakkablashtirib, o‘z bilimlarini namoyon qiladilar. Jumlaga oxirgi qo‘shimcha qilgan talaba g‘olib bo‘ladi. Bu o‘yin yordamida talabalar nafaqat arab tilidagi grammatik qoidalar va lug‘atni mustahkamlaydilar, balki ularni to‘g‘ri qo‘llashni ham o‘rganadilar.

“Fikrlar ketma-ketligi”

O‘yin maqsadi: talabalarni g‘oyalarni mantiqiy bog‘lashga o‘rgatish yordamida ularda asta sekin arab tilida tanish mavzularda insho yozish ko‘nikmalarini shakllantirish.

O‘yin qoidasi: O‘qituvchi mavzuga oida so‘zlar, iboralar yoki jumlalar yozilgan kartochkalarni tayyorlaydi. Har bir kartochka insho uchun muhim bo‘lgan elementni o‘z ichiga olishi kerak. Jumladan, kirish qismi uchun so‘z va iboralar, asosiy qism uchun dalillar va xulosa qismi uchun xulosaviy so‘zlar. O‘qituvchu talabalarni guruhlarga ajratadi va har bir guruhga kartochkalarni taqdim etadi. Har bir guruh kartochkadagi ibora va jumlalardan foydalanib, berilgan mavzuda bog‘langan insho yozadilar. So‘ngra har bir guruh o‘z inshosini taqdim etadi. Talabalar o‘zaro taqdim etilgan inshoni muhokama qiladilar. O‘qituvchi guruhlarni baholash jarayonida orfografik va grammatik xatolar bilan bir qatorda inshoning tuzilishi, mantiqiyligi, so‘z va iboralardan qanday foydalanilganiga alohida ahamiyat beradi. Bu o‘yin talabalarning tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirib, arab tilida matn yoki insho yozish ko‘nikmalarini egallashlariga yordam beradi.

O‘yin texnologiyalarining qo‘llanilishi arab tili yozma nutqiy kompetensiyasining rivojlanishiga uch asosiy yo‘nalishda ta’sir ko‘rsatadi:

1. Motivatsion ta’sir: o‘yin jarayoni talabalarni faol

fikrlash va yozma jarayonga qiziqish bilan yondashishga undaydi.[1]

2. Komunikativ ta'sir: o'yin orqali fikr almashuvi va muhokama yozma nutqning muloqotga yo'naltirilganligini kuchaytiradi.[2]

3. Kognitiv ta'sir: o'yinlar lingvistik birliklarni kontekstda qo'llashni osonlashtiradi va ularni amaliy nutq jarayoniga integratsiya qiladi.[3]

Ushbu natijalar o'yin texnologiyalarining ta'lim jarayonida samarali bo'lishini ilmiy jihatdan tasdiqlaydi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, arab tilida yozma nutq janrlarini shakllantirish jarayoniga o'yin texnologiyalarini kiritish talabalarning yozma savodxonligi, ijodiy fikrlashi va muloqot kompetensiyasini sezilarli darajada rivojlantiradi. O'yin texnologiyalaridan muntazam va tizimli foydalanish arab tilini o'rgatishning samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Shu jihatdan arab tili talabalarga ta'lim jarayonida interfaol o'yin metodlarini o'rinli qo'llash tavsiya etiladi.

Rezyume. Ushbu maqolada arab tilida yozma nutq janrlarini shakllantirish jarayonida o'yin texnologiyalaridan foydalanishning nazariy asoslari tahlil qilinadi. Arab tili yozma nutqining fonetik-morfologik murakkabligi izchil va ongli yondashuvni talab qilishi ta'kidlanadi. Shuningdek, o'yin texnologiyalari talabalarni dars jarayoniga faol jalb qilish, matn yaratishda kreativ fikrlash va muloqot kompetensiyasini rivojlantirish vositasi sifatida tavsiflanadi.

Resume. In this article, the theoretical foundations of using game-based technologies in the process of forming written speech genres in the Arabic language are analyzed. It is noted that the phonetic and morphological complexity of Arabic written speech requires a consistent and conscious approach from students. In addition, game-based technologies are considered as a means of actively engaging students in the learning process, developing creative thinking in text construction, and forming communicative competence.

Резюме. В данной статье анализируются теоретические основы использования игровых технологий в процессе формирования жанров письменной речи на арабском языке. Отмечается, что фонетико-морфологическая сложность арабской письменной речи требует последовательного и осознанного подхода. Кроме того, игровые технологии рассматриваются как средство активного вовлечения студентов в учебный процесс, развития креативного мышления при построении текста и формирования коммуникативной компетенции.

[1] Г альскова Н.Д., Гез Н.И. Теория обучения иностранным языкам. – Москва: Академия, 2006. 384 с

[2] Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход. – Москва: Логос, 2010. – 256 с.

[3] Prensky, M. Digital Game-Based Learning. – McGraw-Hill, 2001. – 224 p.